
Bir Barış Paradigması ve Uyuşmazlık Çözme Yöntemi Olarak Şiddetsizlik

---

Muzaffer Ercan Yılmaz°

Giriş

Toplumsal ve global barış, pek çok insan için tarihsel bir özlemdir. Bu özlem, özellikle çatışma sonrası yaşanan maddi ve psikolojik kayıplar sonucu kendini daha yoğun bir biçimde hissettirir. Savaşın sözde coşkusu, yıkım sonrası kan ve gözyaşının hep gölgesinde kalır. 20. yüzyılın iki büyük dünya savaşı ve savaş sonrası dönemden beri süre giden çoğu etnik kökenli yerel çatışmalar, bu gerçeği bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Ancak insanoğlu bir yandan savaşı halen bir politik seçenek olarak görürken, diğer yandan da artık savaşın yıkımlarından kaçınma gereğinin farkına varmış ve bu amaçla barışçıl alternatifler üzerine daha bilinçli bir biçimde eğilmeye başlamıştır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı izleyen dönem bu çabalara sahne olmuş ve uyuşmazlık olgusunun bilimsel bir temelde incelenmesi sonucunda pek çok barış paradigması ortaya atılmıştır. Bu bağlamda kimilerine göre çare demokratikleşme,¹ kimilerine göre toplumsal barış eğitimi,² kimilerine göre globalleşme ve uluslararası bağımlılık,³ kimilerine göre ise merkezi otoriteye sahip bir “dünya devleti” kurmak-

---

° Yrd. Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi Bandırma İİBF Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi.

¹ Örnek olarak bkz. Bruce Russett, *Grasping the Democratic Peace* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1993); Johusa Muravchik, “Promoting Peace Through Democracy”, *Managing Global Chaos: Sources of and Responses to International Conflict*. (Ed.) Chester A. Crocker v.d. (Washington DC: US Institute of Peace, 1996).

² Örnek olarak bkz. Gavriel Salomon ve Baruch Nevo, *Peace Education: The Concept, Principles, and Practices Around the World* (Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 2002); Ian M. Harris ve Mary Lee Morrison, *Peace Education* (Jefferson, NC: McFarland, 2003).

³ Örnek olarak bkz. Robert O Keohane ve Joseph S. Nye, “Power and Interdependence: World Politics in Transition” (International Organization, Vol. 14, No. 4, 1977); Ernst B. Haas, *Nationalism, Liberalism, and Progress* (Ithaca, NY: Cornell University Press, 1997).

tır.⁴ Yine kimileri analiz ünitesi olarak bireye odaklanıp ancak bireysel değişimler kanalıyla geniş çaplı pozitif değişimlerin gerçekleşebileceğini ileri sürerken, kimileri da-ha çok yapısal sorunlara eğilmiş ve sistemsel dönüşüm zorunluluğunun önemini vurgulamıştır.

Ortaya atılan değişik barış paradigmaları arasında liberteryen siyasi felsefe kapsamında yer alan ve kalıcı barış iddiasıyla karşımıza çıkan bir yaklaşım da nonviolence, yani şiddetsizlik yaklaşımıdır. Ancak şiddetsizlik göreceli olarak daha az bilinmekte ve akademik camiada da yine hak ettiği takdiri pek fazla kazanamamış bir görünüm sergilemektedir. İşte bu boşluktan yola çıkarak, bu makale anılan paradigmayı okuyucuya tanıtmayı ve barışla olan ilişkisini tartışmayı amaçlamaktadır.

Şiddetsizlik ve Barış İlişkisi

Şiddetsizlik, en basit bir ifadeyle, uyuşmazlık sürecinde fiziksel şiddet kullanmaktan kaçınmayı ve şiddet dışı yöntemlerle amaca ulaşmayı hedefleyen bir strateji, aynı zamanda bir yaşam felsefesidir. Şiddetin alternatifi olarak karşımıza çıkan bu paradigmanın başlıca uyuşmazlık çözüm yöntemleri, “itaatsizlik” ve “barışçıl protesto eylemleridir”. İtaatsizlik, bir uyuşmazlık durumunda karşı tarafla olan işbirliğinin geri çekilmesini ifade eder. Barışçıl protesto eylemleri ise, sivil toplum örgütlenmelerinden geniş ölçekli toplantı ve gösteri yürüyüşlerine kadar uzanan çeşitli şiddet dışı yöntemlerle sorunların dile getirilmesine işaret eder.

Geniş anlamda insan ilişkilerinde, spesifik olarak ise uyuşmazlıklarda şiddetten kaçınılması gerektiği yönündeki düşüncelerin kökenlerini, pek çok dinsel öğretilerde ya da laik düşünce akımlarında bulmak mümkündür. Örneğin Hazreti İsa tokat atana tokat yiyenin diğer yanğını uzatmasını, Leo Tolstoy şiddete şiddetle karşılık verilmemesini öğütlemiştir.

Ancak şiddetsizliğin bir barış paradigması ve uyuşmazlıklarda izlenebilecek bir çözüm yöntemi olarak olgunlaşması, Hindistan’ın efsanevi lideri Mahatma Gandhi’nin eylem ve yazılarıyla gerçekleşmiştir. 1920’li ve 1930’lu yıllarda Gandhi’nin İngiliz sömürge yönetimine karşı örgütlediği sivil itaatsizlik hareketleri, Hintlilerin yönetimde söz sahibi olmaları sonucunu doğurmuştur. İkinci Dünya Savaşı’nın ardından daha büyük bir katılımı gerçekleştirilen eylemler ise, Hindistan’a bağımsızlığını kazandırmıştır. Dolayısıyla Gandhi şiddet kullanmadan, kan dökmeden güçlü İngiliz yönetimine karşı şaşırtıcı bir başarı elde etmiştir.

Nitekim Gandhi’nin felsefesine göre bir uyuşmazlık sürecinde gerçekte şiddete ihtiyaç yoktur. Çünkü bir sosyal veya siyasal ilişkide karşı tarafın gücünü oluşturan temel unsur, onunla yapılan işbirliğidir. Eğer bu işbirliği çekilirse, karşı tarafın gücü de ortadan kalkacak, bu nedenle yaptığı eylem ve işlemlerden sonuç alma şansı kalmayacaktır. İşte sivil itaatsizliğin temel mantığı da budur.⁵

⁴ Örnek olarak bkz. Immanuel Kant, *Perpetual Peace* (New York: Liberal Arts Press, 1957); Kenneth N. Waltz, *Theory of International Politics* (Boston, Mass: McGraw-Hill, 1979).

⁵ Ayrıntılı bilgi için, bkz. Mahatma Gandhi, *Nonviolent Resistance: Satyagraha* (New York: Schocken Books, 1961).

Bu mantık çerçevesinde Gandhi, sömürge altındaki Hindistan'da İngiliz yönetiminin başarısının Hintlilerin yönetimle olan işbirliğine bağlı olduğunu fark etmiş ve bağımsızlık mücadelesini büyük ölçüde bu işbirliğinin çekilmesi temeline dayandırmıştır. Nitekim büyük halk kitlelerinin yönetimin meşruiyetini tanımaması ve işbirliğini bırakması sonucu, İngilizler ülkeyi terk etmek zorunda kalmışlardır.

Uyuşmazlıklarda zor kullanmaksızın arzulanana sonuca ulaşabilmenin ötesinde, Gandhi'ye göre şiddetsizliğin etik ve stratejik yönleri de bulunmaktadır. Gandhi bunları da şu şekilde açıklamaktadır: Etik açıdan şiddetsizlik, daima şiddetten üstün bir değerdir. İnsanı fiziksel olarak cezalandırmak, hele hele yaşama hakkını elinden almak, hiç bir dünyevi nedenle kabul edilemez. İnsan kişisel ve bedensel bütünlüğüyle kutsal bir varlıktır. Buna mutlak saygı gerekir. İnsan hayatı üzerine elde edilmiş bir başarı, başarı değil, cinayet ve kötülüğün ta kendisidir.

Stratejik açıdan ise Gandhi, şiddetin şiddeti doğurduğunu, bu yüzden şiddet yoluyla kalıcı bir barış elde edilemeyeceğini ileri sürmektedir. Gandhi'ye göre şiddetin yarattığı kısır döngüde taraflar yapıcı davranmayı bir tarafa bırakmakta ve irrasyonel bir biçimde birbirlerini tahrip etme süreci içerisine girmektedirler. Şiddet, bir tarafın üstün gücü sonucu çözüm doğuruyor gibi gözükse bile, bu çözüm aldatıcı ve kırılındır. En yakın fırsatta kaybeden taraf karşı atağa geçecek ve sorun yeniden kendini gösterecektir. İşte bu kısır döngüye hiç girmemek için, ideal olarak her iki tarafın, ancak bunun gerçekleşmemesi halinde en azından bir tarafın şiddet kullanmaktan kaçınması gerekmektedir.

Ayrıca Gandhi'nin düşüncesine göre, şiddet kullanan tarafın normalde beklentisi karşı şiddet görmektir. Eğer bu tepkiyi göremez ise, o da şiddet kullanmaktan vazgeçebilir ve böylece tansiyon kendiliğinden inerek rasyonel davranış yolu açılabilir. Gandhi kendi ifadelerinde, kendisine kılıç uzatana kılıç çekerek değil, boyununu uzatarak karşılık vereceğini belirtmektedir. Bu sayede rakibini hem şaşırtıp, hem de onda suçluluk duygusu uyandırarak mantıklı ve hoşgörülü davranmaya yönlendirebileceğini iddia etmektedir.

Nihayet Gandhi'ye göre şiddetsizlik, her şeyin ötesinde bir yaşam felsefesidir ve yaşamın her türlü boyutunu kapsamalıdır. Geniş anlamda şiddetsizlik hırstan uzaklaşmayı, sınırlı ihtiyaçlar temelinde basit bir yaşam sürmeyi, doğayla uyumu ve tüm canlıların yaşama hakkına saygıyı kapsar. Nitekim Gandhi iyi eğitilmiş ve son derece popüler bir devlet adamı olduğu halde, ölümüne dek basit bir yaşam sürmüş, yoksul bir Hint yurttaşı standardında yaşamış, kendi elbiselik kumaşını dahi kendisi dokumuştur. Kısacası Gandhi, felsefesinin canlı bir örneği olmuştur.⁶

Gandhi'nin şiddetsizlik üzerine eylem ve düşünceleri pek çok aktivist ve bilim adamını derinden etkilemiştir. Örneğin Amerikalı siyahların unutulmaz lideri Dr. Martin Luther King, Jr. 1960'lı yılların başlarında sivil itaatsizliği ve geniş çaplı

⁶ Gandhi felsefesi hakkında ayrıntılı bilgi için, bkz. Raghavan Iyer, *The Moral and Political Writings of Mahatma Gandhi* (Oxfordshire: Oxford University Press, 1985); Raghavan Iyer, *Essential Writings of Mahatma Gandhi* (Delhi: Oxford University Press, 1993).

protesto eylemlerini ülkedeki siyah-beyaz ayrımcılığının (segregation) kaldırılması yolunda başarıyla uygulamıştır. Ancak kaderin bir cilvesi olsa gerek, Gandhi gibi kendisi de şiddetin kurbanı olmuş ve bir suikast sonucu yaşamını kaybetmiştir.

Yine liberteryen siyasi felsefenin en büyük temsilcilerinden Murray N. Rothbard, devletin anatomisine ilişkin görüşlerini açıklarken, devletlerin yurttaşların çoğunluğunun desteği olmadan varlıklarını devam ettiremeyeceklerine işaret etmektedir. Rothbard'a göre bu desteğin illa çok aktif bir biçimde ortaya konması gerekmez, ancak mevcut hukukla ve düzenle uyum içerisinde olma şeklinde mutlaka var olması gerekir. Rothbard, böyle bir destek olmaksızın demokratik olsun ya da olmasın hiç bir devletin varlığını idame ettiremeyeceği gerçeğinin altını çizmektedir. Çünkü son tahlilde devleti idare edenler küçük bir azınlıktır ve bunların çoğunluk üzerindeki etkileri sınırlıdır.⁷

Çağdaş siyaset bilimcilerden Gene Sharp da, Gandhi felsefesinden yola çıkarak şiddetsizlik düşüncesini özellikle sivil itaatsizlik bağlamında daha da geliştirmiş ve bir teori olarak uyuşmazlık çözümü literatürüne kazandırmıştır. Sharp bunu yaparken, önce insanların neden otoriteye boyun eğme eğiliminde olduklarının nedenlerini araştırmış ve bu alanda bir dizi sonuca ulaşmıştır. Sharp'ın bulgularına göre, insanlar fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması endişesinden çok, korku, alışkanlık, sorumluluktan kaçınma gibi psikolojik nedenlerle otoriteye boyun eğmektedirler. Gandhi gibi Sharp'da, her halde otorite sahiplerinin gücünü oluşturan temel unsurun yönetilenlerin işbirliği olduğunu, dolayısıyla bu işbirliğinin geri çekilmesi halinde otoritenin gücünün ortadan kalkacağını savunmaktadır. Örneğin bir işletmede gerçek güç, işletme sahibi ya da işletme yönetiminde değil, çalışanların o işletmeyle olan işbirliğindedir. Yönetimle olan bir uyuşmazlık durumunda çalışanların mevcut işbirliğini çekmeleri, sonuç alabilmeleri için gerekli tek koşuldur. Dolayısıyla fiziksel şiddete ihtiyaç yoktur.

Aynı mantık, Sharp'a göre, savaş, işgal gibi geniş çaplı sorunlar için de geçerlidir. Örneğin yabancı bir devlet tarafından işgale uğrayan bir ulus, şiddet kullanmak yerine işgalci güçlerle işbirliğine girmeyerek kendini asgari bir maliyetle savunabilir. Çünkü sonuçta yerel halkın işbirliği olmadan işgalci güçlerin uzun vadede tutunabilmeleri mümkün değildir. Ancak bu bağlamda en önemli sorun, otoriteye boyun eğmeye ve şiddete alışmış olan bireylerin şiddet dışı yöntemlerin gücünü algılamada çektikleri güçlüktür. Sanıldığı aksine şiddetsizlik güçsüzlük değil, gizli gücün ta kendisidir. Sharp, insanların bu gücün farkına varmaları ve bu yönde eğitilmeleri ile dünyanın hem düşünsel düzeyde şiddetten uzaklaşacağını, hem de uyuşmazlıkların kan dökülmeden çözümlenebileceğini iddia etmektedir.⁸

⁷ Murray N. Rothbard, *Egalitarianism As a Revolt Against Nature and Other Essays* (Auburn: Mises Institute, 2000 [1974]), s. 58.

⁸ Bkz. Gene Sharp, *Politics of Nonviolent Action* (Boston: P. Sargent Publisher, 1973); Gene Sharp, *Civilian-Based Defense: A Post-Military Weapons System* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1990). Ayrıca genel olarak şiddetsizlik felsefesi ve tarihsel uygulamaları üzerine bkz. Robert L. Holmes ve Barry L. Gan, *Nonviolence in Theory and Practice* (Long Grove: Waveland Press, 2005).

Uyuşmazlık Sürecinde Şiddet Dışı Yöntemlerin Başarısına Etki Eden Faktörler Üzerine Tartışma

Teorik düzeyde ideal gözükse de, kabul etmek gerekir ki, şiddetsizlik kapsamında ifade bulan sivil itaatsizlik, toplu protesto eylemleri gibi şiddet dışı uyuşmazlık çözüm yöntemleri pratiğe dönük pek çok eleştiri ya da soru işaretini de beraberinde getirmektedir. Örneğin Gandhi'nin mücadelesinde göz ardı edilmemesi gereken bir husus, dönemin İngiliz yönetiminin gerçekte demokratik, sorunlara karşı göreceli olarak duyarlı bir anlayışa sahip olduğu gerçeğidir. Ayrıca İkinci Dünya Savaşı boyunca büyük güç kaybına uğramış bulunan İngilizlerin artık Hindistan'da yönetimlerini devam ettirmeyecek bir konuma gerilemeleri, olayın bir başka önemli boyutudur. Bu kritikler temelinde, Hindistan'ın bağımsızlığını kazanması ile Gandhi'nin başlattığı sivil itaatsizlik ve kolektif protesto eylemleri arasındaki bağ, sanıldığından daha zayıf bir bağ olarak kendini göstermektedir. Nitekim bu tür eylemlerin güçlü ve aynı zamanda etik tanımayan, baskıcı, insafsız bir yönetime karşı başarılı olup olamayacağı kuşkuludur.

Dolayısıyla bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak şiddetsizliğin başarısına yönelik olarak bu değerlendirmeden çıkartılabilecek ilk sonuç, şiddet dışı yöntemlerin öncelikle demokratik, etik değerleri yüksek yönetimlere karşı daha başarılı olabileceği gerçeğidir. Gerçekten de liberal demokratik toplumlar barışçıl kanallarla dile getirilen sorunlara karşı daha duyarlı davranabilmekte, başka bir eyleme gerek kalmadan çabucak çözüm arayışı içerisine girebilmektedirler. Öte yandan, otoriter veya totaliter rejimlerle yönetilen toplumlar genel olarak şiddetin en üstün bir güç olduğuna inanmakta, dolayısıyla şiddet dışı yollarla ifade bulan problemlere karşı kayıtsız kalabilmektedirler. Nitekim demokrasi dışı toplumlarda şiddetin oldukça yaygın olmasının temel bir nedeni de, insanlardaki normal, barışçıl kanallarla çözüm elde edemeyecekleri yönündeki yaygın kanıdır.

Etik faktörünün dışında şiddet dışı yöntemlerin başarısını etkileyen bir diğer önemli etken, taraflar arası bağımlılık ilişkisinin bulunup bulunmadığı ve bu ilişkinin düzeyidir. Daha açık bir ifadeyle, eğer taraflar kritik amaçların gerçekleştirilmesi için birbirlerine muhtaç iseler, taraflardan birinin şiddete başvurmaksızın işbirliğini çekmesi, diğer tarafın tek başına amaca ulaşmasını engelleyeceğinden olumlu sonuç doğurabilir. Örnekleme gerekirse, bir fabrikada belli haklar elde etmek için işçilerin işi bırakmaları, fabrika yönetiminin onları ikame edecek işçiler bulamaması halinde başarılı olabilir. Yok eğer işi bırakan işçiler dışarıdan alınacak işçilerle kolayca ikame edilebiliyorsa, çekilen işbirliğinin ya da ortaya konan protesto eylemlerinin başarı kazanma şansı son derece düşüktür.

Benzer biçimde, bir devletin, bir başka devlet toprağını kısmen ya da tamamen kendi yönetimine sokma girişimi durumunda, eğer işgal edenler, işgale uğrayanların işbirliğine muhtaç iseler, sivil itaatsizlik ve diğer barışçıl eylemler sonuç verebilir. Ancak tarihte pek çok güç sahibi ülkenin işgal ettiği bölgelere kendi yurttaşlarını

yerleştirdiği ve bu suretle işgal altındakilerin işbirliğine muhtaç konumdan çıkmaya çalıştığı gözlenmektedir. Bu gibi hallerde işgale uğrayanların şiddet dışı yöntemlerle başarı kazanma şansları yine zayıftır.

Uyuşmazlıklarda şiddetsizlik kapsamındaki pasif direnişlerin başarısıyla ilişkili bir başka etken, yüksek düzey katılımıdır. Örneğin işçi hakları talebiyle yapılan iş bırakma eylemlerinin üretimi derinden etkileyebilmesi, dolayısıyla fabrika yönetimini zorlayabilmesi için, işçilerin çok büyük bir kesiminin eylemlere katılması gerekmektedir. Yine belli hakları dile getirmek için yapılan toplantı ve gösteri yürüyüşleri ile benzer eylemlerin lehte sonuç verebilmesi için, katılımın çok yüksek bir düzeyde gerçekleşmesi gerekmektedir. Cılız eylemler çoğu kez yeterince dikkat çekmemekte ya da yönetimler tarafından kolayca bastırılabilir. Aynı şekilde, işgale uğrayan bir ulusun işgalcileri sivil itaatsizlik kanalıyla pasifize edebilmesi, onların yönetsel etkilerini kırabilmesi için topyekün olarak işbirliğine girmemesi gerekmektedir. Kısacası şiddet dışı eylemlerin başarısı, katılımın yüksekliğiyle doğru orantılıdır. Katılım arttıkça, söz konusu eylemlerin başarı şansı da artmaktadır.

Nihayet uyuşmazlık sürecinde şiddet dışı yöntemlerin ses getirebilmesi ve arzulanan yönde geniş kapsamlı sonuçlar doğurabilmesi için medya desteğine ihtiyaç vardır. Bu destek olmaksızın ortaya konan barışçıl eylemlerin etkileri yerel bir bölge ile sınırlı kalabilmektedir. Medya ise bu eylemleri geniş toplum kesimlerine duyurabilmekte ve eylemcilerin haklı davalarında kitlelerin desteğini arkalarına almalarını sağlayabilmektedir. Bunun ötesinde medya gözetimi, dolayısıyla ulusal ve hatta dünya kamuoyu gözetimi sayesinde barışçıl eylemler sergileyenlere karşı otorite sahipleri genellikle daha duyarlı davranmakta ve şiddet kullanmaktan kaçınmaktadır. Nitekim örneğin toplantı ve gösteri yürüyüşlerine müdahalede kolluk güçlerinin giderek daha titiz davranma ve gereksiz güç kullanmaktan kaçınma eğilimleri, biraz da bu medya aracılığıyla gerçekleşen kamuoyu gözetimi sebebiyledir. Bu nedenle medyanın barışçıl eylemlerde otorite sahiplerince işlenen insan hakları ihlallerini azaltıcı bir etki yaptığı da söylenebilir.

Değerlendirme ve Sonuç

Yukarıdaki değerlendirme ve tartışmaların ışığında, bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak şiddetsizliğin her koşulda değil, ancak belli koşullar altında başarılı olabileceğini ifade etmek mümkündür. Bu bağlamda şiddet dışı yöntemlerin başarısı özetle rakip tarafın etik anlayışının yüksekliği, taraflar arası bağımlılık ilişkisinin varlığı, eyleme katılım oranının fazlalığı ve medya gözetimi gibi bir dizi etkene bağlı bulunmaktadır.

Bunlar elbette uyuşmazlık sürecinde şiddetsizliğin başarı şansını zayıflatan etkenlerdir. Çünkü anılan koşulların oluşması her durum için mümkün olmayabilmektedir. Bununla birlikte geniş anlamda şiddetsizlik, daha barışçıl bir dünya için, karşılaşılan sorunların barışçıl kanallarla çözümlenebilmesi için ve en önemlisi

de, toplumsal kültürün yapıcılığa doğru, pozitif yönde bir gelişme kaydedebilmesi için benimsenmesi ve yaşama geçirilmesi gereken bir barış paradigmasıdır. Şiddetsizlik toplum içi barışı teşvik etmenin ötesinde, liberteryen siyasi felsefenin en önemli esaslarından birine de işaret etmektedir: O da müdahaleden kaçınmadır. Liberteryenizmde kendini savunma ve bu çerçevede oluşan haklı savaş (just war) durumu dışında cebir ve şiddete yer yoktur.⁹ Şiddetsizliği benimsemiş toplumlar ve uluslar, başka toplum ve ulusların kendi değerleriyle yaşama hakkına saygılıdır. Bu müdahaleden kaçınma anlayışı, şüphesiz uluslararası barışı destekleyen bir anlayıştır.

Ayrıca uyuşmazlıklarda şiddet dışı yöntemlerin başarısını olumsuz yönde etkileyen elverişsiz koşullarda dahi, bu yöntemleri kullananların en azından medya kanalıyla haklı yanlarını kamuoyuna duyurabilmeleri ve bu sayede toplumsal destek kazanabilmeleri mümkündür. Medya aracılığıyla oluşan kamuoyu baskısı sayesinde artık güç sahipleri dahi çatışma yerine uzlaşmacı bir tavır sergilemeyi tercih etmekte, hegemonyacı devletler dahi uluslararası arenada geniş halk kitlelerinin protesto ve direnişlerinden çekinmektedirler. Pasifist eylemlerin sosyal ve siyasi kararları biçimlendirebildiği böylesi bir dönemde, şiddetsizliğin bir uyuşmazlık çözüm yöntemi ve bir yaşam felsefesi olarak benimsenmesi, geniş ölçekli barış adına tereddüt edilmeden atılması gereken bir adım olarak değerlendirilebilir.

Kendinle Barış, Başarıyı Yakala

Hardy Bouillon

“Keşke ne istediğimi, bunu nasıl ifade edeceğimi ve nasıl gerçekleştirebileceğimi bilseydim.”

Çoğu insanın pek az, bazılarının ise birçok sorusu var. Bu normal. Ama nadiren bir insan bütün sorulara sahiptir. Yukarda cümlenin sahibi bütün bunlara, yani kendisi aynı zamanda sizin için başarıya giden yolun bütün anlamlı sorularına sahiptir.

Bu sorular, fevkalâde bir biçimde şu şekilde ayrımlaştırılır: “İstedikim nedir?”

“İstedikimi nasıl söylerim” Hardy Bouillon bu kitabında yukardaki soruların herbiri için ayrı bir bölüm bulacaksınız.

Başarılı olmak istiyorsam, önce ne istediğimi bilmeliyim. Eğer bu hedefe başkalarıyla birlikte ulaşacaksam, onlarla iletişimimin ve ilişkimin nasıl olacağını da bilmeliyim. başarımın daimî olması için, söz ve davranışlarım başkaları tarafından kabul edilebilir mahiyette olmalıdır.

LIBERTE

---

⁹ Bu konuda ayrıntılı bilgi ve tartışma için bkz. Mustafa Erdoğan, “Savaş ve Barışa Dair” (*Liberal Düşünce Dergisi*, No. 29, 2003), s. 7-13.